

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 1 / 11

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

31 серпня 2023 р., протокол № 11

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНСТИТУТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»
освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра психології та соціального забезпечення

Схвалено на засіданні кафедри
психології та соціального
забезпечення

28 серпня 2023 р., протокол № 7

В.о. завідувача кафедри

Марина ОКСЮТОВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми

Дмитро МЕЛЬНИЧУК

Розробник: доктор економічних наук, професор, професор кафедри психології
та соціального забезпечення МЕЛЬНИЧУК Дмитро

Житомир
2023-2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 2 / 11

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 23 «Соціальна робота»	нормативна
Модулів – 2	Спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2-й
Загальна кількість годин – 90		3-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи – 2,6	Освітній ступінь «бакалавр»	32 год.
		Практичні
		16 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		42 год.
		Вид контролю: екзамен

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:
для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 3 / 11

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає в отриманні студентами системних знань з об'єктивних закономірностей, умов, процесів і специфічних особливостей інституціоналізації системи соціального забезпечення, а також набуття навичок їх практичного використання; забезпеченні науково-інформаційної основи для формування широко освічених і соціально активних фахівців, які усвідомлюють своє місце у сучасному суспільстві та здатних прогнозувати можливості щодо вирішення проблем соціального забезпечення в Україні; наданні знань щодо управління інституційними трансформаціями та процесами у соціальній сфері; формуванні у студентів системних знань з теорії інститутів, її використання в процесі модернізації соціального забезпечення як інституту сучасної держави.

Завдання навчальної дисципліни:

- сприяння формуванню соціально-орієнтованого професійного світогляду майбутнього фахівця;
- забезпечення фундаментальної та практично-предметної підготовки шляхом опанування надбань світової наукової думки;
- формування у студентів знань з теорії інститутів;
- набуття студентами навичок та вмінь самостійно аналізувати проблеми динаміки інституційного середовища, а також розробляти пропозиції щодо їх вирішення;
- критичне осмислення вітчизняного і закордонного досвіду у сфері інституційних трансформацій;
- вивчення міжнародного досвіду щодо інституціоналізації системи соціального забезпечення;
- ознайомлення із сучасними тенденціями і пріоритетами соціального забезпечення в Україні, які формуються й реалізуються в процесі оновлення моделі інституціонального розвитку;
- формування у студентів розуміння зростаючої відповідальності держави щодо модернізації моделі інституту соціального забезпечення;

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- взаємозв'язок інституціональних змін та процесів з перспективами сталого розвитку;
- основні положення і методи дослідження суспільних інститутів;
- основні напрями інституціональної теорії та їх прикладне значення щодо розвитку соціального забезпечення;
- процедуру й техніку аналізу характерних ознак інституту соціального забезпечення;
- підходи та пріоритети модернізації моделі інституту соціального забезпечення.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 4 / 11

Вміти:

- використовувати основні положення інституціонального підходу при вирішенні проблем соціального забезпечення;
- аналізувати характерні риси моделей соціального забезпечення інструментами інституціонального підходу;
- організовувати власну діяльність з огляду на досягнення науки та з
- урахуванням змін, що відбуваються в інституційному середовищі;
- визначати пріоритети трансформації інституту соціального забезпечення у розрізі актуальних і нагальних потреб різних категорій населення;
- розробляти пропозиції щодо цільових перспективних програм та комплекси заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування інституту соціального забезпечення;
- прогнозувати наслідки реалізації заходів щодо оновлення системи соціального забезпечення в результаті реалізації інституціональних інновацій;
- застосовувати принципи інституціонального підходу в процесі визначення та усунення загроз щодо розвитку інституту соціального забезпечення в Україні.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ФК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави

ФК12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення»:

ПРН7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

ПРН10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.

ПРН14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

ПРН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 5 / 11

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи формування інститутів соціального забезпечення

Тема 1. Інституціональний підхід та його складові

- 1.1. Інституціональна теорія: зародження та розвиток.
- 1.2. Інститут як категорія інституціонального підходу.
- 1.3. Норма як базовий елемент інститутів та результат раціонального вибору.

Тема 2. Інституціональні основи діяльності держави

- 2.1. Концепт держави у новій інституціональній теорії.
- 2.2. Теоретичні та емпіричні методи оцінювання характеру держави як суспільного інституту.
- 2.3. Соціальне забезпечення та перерозподільні функції держави.

Тема 3. Інституціональні аспекти загальної рівноваги, економічної та соціальної ефективності

- 3.1. Взаємозв'язок ринків: ефект зворотного зв'язку, система рівнянь загальної рівноваги.
- 3.2. Інституціональна теорія та гіпотеза ефективного ринку.
- 3.3. Інституціональні детермінанти ефективних ринків та розвитку соціальної інфраструктури.

Тема 4. Соціальне забезпечення у складі інститутів суспільства

- 4.1. Соціальна природа інститутів.
- 4.2. Поведінкові трактування моделі людини, як головного «продукту» і «детермінанти» еволюції інститутів.
- 4.3. Інститути соціального забезпечення та їх функції.

Тема 5. Трансакції та трансакційні витрати у сфері соціального забезпечення

- 5.1. Трансакції: поняття та класифікація.
- 5.2. Сутність трансакційних витрат у соціальному забезпеченні.
- 5.3. Зовнішні ефекти і трансакційні витрати. Теорема Р. Коуза та її значення.

Змістовий модуль 2. Особливості змін та розвитку інститутів соціального забезпечення

Тема 6. Інституціональні трансформації

- 6.1. Проблема інституційних викривлень у поведінці публічних інститутів.
- 6.2. Причини і механізми інституціональних змін.
- 6.3. Фактори, що визначають напрями інституційних змін. Класифікації інституційних змін.

Тема 7. Теорії інституційних змін

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 6 / 11

7.1. Ефективнісна теорія інституційних змін.

7.2. Теорія індукованих інституційних змін.

7.3. Розподільча теорія інституційних змін.

Тема 8. Система соціального забезпечення та сценарії інституціонального розвитку

8.1. Зміна інститутів у часі.

8.2. Еволюційний та революційний варіанти розвитку інститутів соціального забезпечення.

8.3. Імпорт інститутів соціального забезпечення.

Тема 9. Підходи до аналізу передумов трансформації інститутів соціального забезпечення

9.1. Історична обумовленість інституціонального розвитку у сфері соціального забезпечення.

9.2. Поява інституціональних пасток на мікро- і макрорівнях, як наслідок трансформації інститутів.

9.3. Неформальна інституціоналізація як результат неузгодженості формальних та неформальних правил.

Тема 10. Інституційна динаміка та інституціональна політика у соціальній сфері

10.1. Інституційна динаміка як умова і результат соціально-економічного розвитку.

10.2. Соціальне забезпечення: джерела і механізми зміни інститутів.

10.3. Витрати і вигоди в процесі інституційних змін.

Тема 11. Проблема моделювання «профілю» інститутів соціального забезпечення

11.1. Перешкоди при проектуванні інститутів соціального забезпечення: транзакційні витрати, обмежена раціональність, опортуністична поведінка.

11.2. Методи діагностики інститутів соціального забезпечення.

11.3. Інституціональний формат аналізу інституційних викривлень в поведінці публічних інститутів.

Тема 12. Роль інституційного планування в трансформаційних процесах

12.1. Інституціональна рівновага та еволюція інститутів.

12.2. Інституційний трансферт у системі соціального забезпечення.

12.3. Критерії необхідності інституційних змін: кількісні та якісні параметри.

Тема 13. Умови та методи формування ефективного інституційного середовища у сфері соціального забезпечення

13.1. Природно-ресурсна детермінованість, соціальна складова і крива «інституційної спроможності».

13.2. Визначення одиниці аналізу в межах інституціонального напрямку досліджень.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 7 / 11

13.3. Інституційне проектування системи соціального забезпечення.

Тема 14. Інституційні інновації у соціальному забезпеченні

14.1. Конгруентність інститутів соціального забезпечення.

14.2. Типи і суб'єкти інституціональних інновацій.

14.3. Теорія суспільного вибору та інституціональні інновації у сфері соціального забезпечення.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин			
	Денна форма			
	Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Модуль 1. Теоретичні основи формування інститутів соціального забезпечення				
Тема 1. Інституціональний підхід та його складові	8	4	1	3
Тема 2. Інституціональні основи діяльності держави	6	2	1	3
Тема 3. Інституціональні аспекти загальної рівноваги, економічної та соціальної ефективності	6	2	1	3
Тема 4. Соціальне забезпечення у складі інститутів суспільства	6	2	1	3
Тема 5. Трансакції та трансакційні витрати у сфері соціального забезпечення	5	2	X	3
МКР №1	2	X	2	X
<i>Разом змістовий модуль 1</i>	33	12	6	15
Модуль 2. Особливості змін та розвитку інститутів соціального забезпечення				
Тема 6. Інституціональні трансформації	6	2	1	3
Тема 7. Теорії інституційних змін	6	2	1	3
Тема 8. Система соціального забезпечення та сценарії інституціонального розвитку	6	2	1	3
Тема 9. Підходи до аналізу передумов трансформації інститутів соціального забезпечення	5	2	X	3
Тема 10. Інституційна динаміка та інституціональна політика у соціальній сфері	6	2	1	3
Тема 11. Проблема моделювання «профілю» інститутів соціального забезпечення	6	2	1	3
Тема 12. Роль інституційного планування в трансформаційних процесах	6	2	1	3
Тема 13. Умови та методи формування ефективного інституційного середовища у сфері соціального забезпечення	8	4	1	3
Тема 14. Інституційні інновації у соціальному забезпеченні	6	2	1	3
МКР №2	2	X	2	X
<i>Разом змістовий модуль 2</i>	57	20	10	27
РАЗОМ	90	32	16	42

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 8 / 11

5. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
	денна форма
Тема 1. Інституціональний підхід та його складові	1
Тема 2. Інституціональні основи діяльності держави	1
Тема 3. Інституціональні аспекти загальної рівноваги, економічної та соціальної ефективності	1
Тема 4. Соціальне забезпечення у складі інститутів суспільства	1
Тема 5. Трансакції та трансакційні витрати у сфері соціального забезпечення	X
Модульна контрольна робота №1	2
Тема 6. Інституціональні трансформації	1
Тема 7. Теорії інституційних змін	1
Тема 8. Система соціального забезпечення та сценарії інституціонального розвитку	1
Тема 9. Підходи до аналізу передумов трансформації інститутів соціального забезпечення	X
Тема 10. Інституційна динаміка та інституціональна політика у соціальній сфері	1
Тема 11. Проблема моделювання «профілю» інститутів соціального забезпечення	1
Тема 12. Роль інституційного планування в трансформаційних процесах	1
Тема 13. Умови та методи формування ефективного інституційного середовища у сфері соціального забезпечення	1
Тема 14. Інституційні інновації у соціальному забезпеченні	1
Модульна контрольна робота №2	2
РАЗОМ	16

6. Завдання для самостійної роботи

Передбачається, що в період вивчення дисципліни студент самостійно розв'язує домашні завдання, вивчає матеріал курсу в процесі підготовки до практичних занять та семінарів, а також в цілому перед сесією. Частка самостійної роботи при вивченні навчальної дисципліни становить: для денної форми навчання – 47% (48 год), для заочної форми навчання – 78% (78 год.).

Протягом вивчення дисципліни студенти самостійного готують доповіді та презентації за темами з рекомендованого переліку питань для самостійного вивчення або за самостійно обраною темою, узгодженою з викладачем.

7. Індивідуальні завдання

Метою індивідуального науково-дослідного завдання є узагальнення, систематизація, поглиблення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни «Інститути соціального забезпечення» та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст індивідуального науково-дослідного завдання полягає у проведенні

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 9 / 11

поглибленого дослідження за обраною темою, узагальненні його результатів та їх оформленні у вигляді презентації, а також у захисті з демонстрацією за допомогою мультимедійних засобів.

1. Інституціональний підхід та його складові.
2. Інституціональні основи діяльності соціальної держави.
3. Інституціональне середовище соціального забезпечення.
4. Інституціональні трансформації в соціальному забезпеченні.
5. Соціальний контроль та його роль в соціальному забезпеченні.
6. Соціальне забезпечення у складі соціальних інститутів.
7. Інститут соціальної відповідальності в системі інститутів соціального забезпечення.
8. Інститут соціального страхування в системі інститутів соціального забезпечення.
9. Інституціональна політика у соціальній сфері.
10. Соціальні інновації та їх роль в формуванні інституціонального середовища.

8. Методи навчання

Для досягнення мети викладання дисципліни «Інститути соціального забезпечення» необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота студентів у формах: лекції, практичні заняття, семінарські заняття, консультації, самостійна робота, науково-дослідна робота.

Заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – проблемних лекцій та лекцій-диспутів; практичних занять – з використанням інтерактивних методів: бесіда, дискусія, проектна діяльність та робота в малих групах. На практичному занятті студенти презентують конкретну проблему, вчать дискутувати, аргументовано доводити свою точку зору; об'єктивно оцінювати власні знання й уміння.

Представлення результатів самостійної роботи студенти здійснюють за допомогою мультимедійних засобів, виконуючи презентації та інші види завдань, що дозволяють не лише закріпити знання, а й сформувані практичні навички пошуку й обробки інформації, визначення проблемного питання та шляхів його вирішення.

9. Методи контролю

Контроль складається з поточного контролю, контролю за виконанням студентами самостійної роботи та модульного контролю, контролю виконання індивідуальних завдань та семестрового контролю.

Модульний контроль здійснюється шляхом перевірки графіку відвідування студентами лекційних та практичних занять та опрацювання відповідного матеріалу (у випадку пропуску занять), перевірки домашніх

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 11

завдань, усного та письмового опитування і завершується написанням модульної контрольної роботи.

Семестровий контроль здійснюється шляхом складання екзамену.

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота														Інд. завд.	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	16	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

1. Оцінювання якості засвоєння дисципліни за всіма видами навчальних занять проводиться без участі студента на підставі усіх попередніх модульних контролів, що передбачені навчальним планом, шляхом визначення середньозваженого балу (округленого до сотих) результатів модульних контролів.

2. Загальна кількість балів та результати семестрового контролю доводяться до відома студента. При проведенні підсумків семестрового контролю необхідно враховувати наступне:

– у разі, якщо студент погоджується з результатом контролю, відповідна кількість балів та оцінка (за національною шкалою та шкалою ECTS) виставляються у відомість;

– у разі, якщо студент отримав від 0 до 59 балів, то у відомість за національною шкалою виставляється оцінка “незадовільно” (“F” та “FX” відповідно до шкали ECTS);

– у разі, якщо студент, який отримав позитивну оцінку за результатами модульного контролю, має бажання підвищити результати семестрового контролю, то він складає екзамен зі всього курсу під час сесії (за розкладом), результати якого виставляються у відомість.

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D		64-73
E	Задовільно	60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 05.01/232.00.1/ОК21- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 11

11. Рекомендована література

Базова література:

1. Історія та теорія соціальної політики України: Навч. посібн. / за ред. А.О. Ярошенко. К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 289 с.
2. Національна економіка: Конспект лекцій / О.О. Завгородня, В.В. Білоцерківець, В.М. Тарасевич та ін.; за ред. О.О. Завгородньої. Дніпро: НМетАУ, 2018. 144 с.
3. Система соціального захисту в Україні : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. О. О. Матрос. Умань : Візаві, 2021. 175 с. Соціальна політика: навч. посібник / за заг. ред. Пічи В.М., Турчин Я.Б. Львів: Новий світ, 2018. 318 с.
4. Соціальна політика: навч. посібник; за заг. ред. Пічи В.М., Турчин Я.Б. – Львів: Новий світ, 2018. 318 с. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект / редкол.; за наук. ред. А. Я. Кузнєцової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 311 с.
5. Соціальна відповідальність. Підручник / за наук. ред. д-ра екон. наук В. М. Тарасевича, канд. екон. наук О. В. Золотарьової. Дніпро: ПБП «Економіка», 2019. 204 с.
6. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посібник / кол. авторів; за ред. А. Я. Кузнєцової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів: Університет банківської справи, 2021. 547 с.

Допоміжна література:

1. Основи корпоративної соціальної відповідальності. Стратегії та ділові практики. / О. Кузьмін, Н. Станасюк, І. Пасінович, О. Пирог, Л. Чернобай. К.: Кондор, 2021. 614 с.
2. Кравченко, І. С., Березинець, А. (2020). Аналіз функціонування інститутів соціальної політики в Україні. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(34), 451–459.
3. Шевченко, О., Мінаєва, А., Лагутін, І. (2020). Інститути соціального захисту населення: реформування як фактор нівелювання соціальних асиметрій. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка, (3), 123-129.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
4. Кабінет міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
5. База нормативних актів України. URL: <http://zakon.nau.ua>
6. Офіційний бюлетень поточного законодавства України. URL: <http://ovu.com.ua/articles>